

Huteja ja osumia *Vallitsevan kasvatustieteen paradigman kritiikkiä lukutaitoisille*

Kai Kiviranta

*Simo Skinnari 2008. Elämäkoulu – Oppimaan oppimisesta kasvamaan kasvami-
seen. Jyväskylä: PS-kustannus. 324 s.*

*Linda Kavelin Popov 2010. Reilu, reipas ja vastuuntuntoinen. 52 keinoa vahvistaa
hyvää käytöstä. Suom. Riikka Parkkonen. Jyväskylä: PS-kustannus. 212 s.*

Koulu, sosiaaliviranomaiset ja vanhemmat ovat havainneet, että kaikki ei ole aivan kohdallaan nykykasvatuksessa. Vaikka elämme aineellisesti poikkeuksellisen rikasta aikakautta, lasten ja nuorten henkinen pahoinvointi ja viihtymättömyys on ilmeistä. 1970-lukulainen, vasemmistohenkisen liberaali ja salliva kasvatustyyli on osoittautunut epäonnistuneeksi kokeiluksi, mutta menneeseen autoritaariseen kasvatustyyliin ei myöskään ole paluuta. Jotakin pitäisi tehdä, mutta keinot ja mielikuvitus tuntuvat olevan vähissä. Yleisen päivittelyn sijaan tarvitaan kasvatuskäytäntöjen muuttamista. Takavuosina filosofit joutuivat ratkomaan käytännön arjen kasvatuskysymyksiä, samaan aikaan kun kasvatustieteilijät laativat nelikenttiä, pohtivat työssä oppimista, formaalia ja nonformaalia oppimista ja oppimaan oppimista. Ja muita tärkeitä, vakavia asioita.

Onneksi kasvatustieteessäkin on herätty pohtimaan ja kyseenalaistamaan vallitsevia kasvatustieteen paradigmoja ja -käytäntöjä. Hyvä niin, sillä juuri kasvatustieteilijöiden pitäisi ensisijaisesti vastata vanhempien ja opettajien kysymyksiin. Nykyään sosiaalityöntekijät, psykologit ja filosofit tuntuvat tekevän kasvatustieteilijöiden töitä. Käsillä olevat teokset yrittävät herättää ainakin keskustelua, jos eivät kaikin osin valmiita vastauksia annakaan.

Simo Skinnarin *Elämäkoulu* on vilpitön yritys tiivistää yhteen kirjaan mahdollisimman monenkirjavia tulkintoja kasvatuksesta. Vilkaaisu lähdeluetteloon osoittaa, että olemme tekemisissä varsin eklektisen opuksen kanssa: Aristoteles, Erik Allardt, J.A. Hollo, Deepak Chopra, Paolo Coelho, Taavi Kassila, Krishnamurti, Paramahansa Yogananda, A.S. Neill, Rudolf Steiner, Eckhart Tolle, Jean-Paul Sartre, Reijo Wilenius ja monia muita mestareita – kaikki sulassa sovussa. Tuntuu kuin olisi eksynyt paikallisen New Age -kirjakaupan alenuslaarille. Skinnarin kirjan voisi kuitata hyväntahtoisena hömppänä, ellei kirjoittaja yrittäisi luoda niin perin vakavissaan synteisiä kaikista lukemastaan kirjallisuudesta. Ehkä pieni huumori kaiken totisen rakkauspuheen ohessa olisi voinut keventää teosta. Kyllä kai huumori kuuluu kasvatukseen siinä missä rakkauskin?

Kustannustoimittajien olisi ollut aiheellista kertoa *Elämäkoulun* kirjoittajalle hyvälle tietokirjalle kuuluvat pelikentän rajat. Skinnarilla ei tunnu olevan käsitystä vaikkapa lähdekritiikistä, vaan hän vyöryttää yksityisajattelijan paatoksella lukijan niskaan niin omat runonsa kuin pohdintansa ”transmodernista synteisistä” ”rakkauden renessanssiin”. On sääli, että puheenvuoro humanien arvojen puolesta hukkuu pinnalliseen ja tekotieteelli-

seen jargoniin. Tämä kirja ei valitettavasti vakuuta kovapintaista tieteilijää eikä anna apua kasvatusongelmien parissa painiskelevälle tiedonhakijalle. *Caveat emptor*, sanoisi roomalainen.

Linda Kavelin Popovin *Reilu, reipas ja vastuuntuntoinen* on jo vakavampi ja jämäämpi yritys. Kirja perustuu amerikkalaiseen The Virtues Project™ -metodiin. Alkuteoksen nimi *The Virtues Project Educator's Guide* kertoo, mistä on kysymys. Popovin teos on hyvekasvatuksen käsikirja, joka tarjoaa kannen sanoin ”1 toimintamallin, 52 hyvettä ja yli 300 harjoitusta”. Filosofin Juha Varto totesi taannoin luennollaan, että nykyihminen tuntee hyveen lähinnä omenahyveen muodossa. Hyve kuulostaa kieltämättä nihilistisen nykyihmisen korvaan kovin vanhanaikaiselta: pitäisikö tässä tosiaan ruveta kyseenalaistamaan omia elämäntapojaan ja asenteitaan, onko joidenkin asioiden eteen tosiaankin nähtävä jopa vai-
vaa?

Reilu, reipas ja vastuuntuntoinen kuulostaa mukavan 1950-lukulaiselta, ja opas onkin miellyttävän selväjärkinen. Kavelin Popov määrittelee heti aluksi nasevasti arvojen ja hyveiden eron: ”Arvot ovat asioita, joita arvostamme ja joista välitämme. [--] Arvot ovat kulttuurisidonnaisia, mutta hyveitä arvostetaan yleisesti kaikissa kulttuureissa.” Muutenkin Kavelin Popov kirjoittaa suoraan ja kohti. Ikäviä asioita ei vältellä eikä vastuuta kierretä. Vaikka kirjan näkökulma on paikoin ärsyttävänkin amerikkalaishenkinen, se ei muuta sitä tosiasiaa, että nyt ollaan tekemisissä vakavien kasvatusongelmien kanssa, joihin yritetään hakea myös vakavasti ratkaisua. ”Harvard Center for Moral Educationin tutkimuksessa kysyttiin väkivaltaisuuksista tuomituilta nuorilta: ’Miksi teit sen?’ 90 % nuorista vastasi: ’Koska minulla oli tylsää.’ Tylsistyminen on henkinen sairaus – merkityksettömyyden tauti”, kirjoittaa Kavelin Popov jo kirjan alkusivuilla.

Linda Kavelin Popov esittelee 52 hyvettä, jotka ovat kaikki tuttuja vähänkään filosofista etiikkaa tutkineille: ahkeruus, huomaavaisuus, itsehillintä, jämääkyys, kiitollisuus, kohteliaisuus, luotettavuus, myötätunto, rehellisyys, suvaitsevaisuus, yhteistyökyky, ystävällisyys – nämä kaikki ovat siis perusasioita, joiden ennen katsottiin kuuluvan tavallisen ihmisen hyvään käytökseen. Kirjoittaja ottaa rohkeasti puheeksi sellaisia teemoja, joista takavuosina puhuttiin lapsia rajoittavina ja jopa estoja luovina seikkoina. Nyt kun lähes kaikista estoista on päästy, kaivataan jälleen jonkinlaista kuria. Ja kurinalaisuuteen Kavelin Popovin kirja opettaakin: myönteisen ja rakentavan käytöksen oppiminen vaatii toisten edun asettamista omien halujen edelle. Lopulta rakkautellinen, suvaitseva ja ystävällinen käytös kasvaa aidosta yhteisöllisyydestä ja toisten ihmisten kunnioittamisesta. Jos ei osaa arvostaa toisia ihmisiä ja ympäristöään, on turha odottaa, että ympäristökään osoittaisi myönteistä vastakaikua.

Linda Kavelin Popovin kirjan toivoisi päätyvän jokaisen opettajan käsiin. Se ei ehkä ole kovaa tiedettä, mutta antaa vastuuntuntoisen metodin, joka vaikuttaa toimivalta hankalissakin kasvatustilanteissa. Teos on käsitteellisesti ja sisällöllisesti johdonmukainen, ja se sisältää selkeitä harjoituksia, ryhmätyötehtäviä ja hyviä luvinkkeja. Vaikka *Reilu, reipas ja vastuuntuntoinen* on visuaaliselta ulkoasultaan tylsä, se antaa arvokasta ajattelemisen aihetta opettajalle, joka on valmis panemaan itsensä ja persoonansa peliin kasvattajana. Kirja on rohkea keskustelunavaus nykyiseen kasvatukseen kriisiin. Jos tämä teos saa lukijansa edes suuttumaan, se on jo tehnyt tehtävänsä.

KL Kai Kiviranta on Täydellinen Ympyrä -lehden toimitussihteeri